

Čovek je po svojoj prirodi socijalna životinja; osoba koja je nesocijalna, prirodno, a ne slučajnošću, jeste ili neprepoznatljiva ili više od običnog smrtnika. Društvo je nešto što u prirodi dolazi pre individue. Svako ko ne može da vodi običan život, ili je toliko samodovoljan da mu on ni ne treba, i sledstveno ne uzima učešća u društvu, ili je zver ili je Bog.

Aristotel, 328 g. p.n.e.

GRUPNI PROCESI

ŠTA JE GRUPA?

- Osobe koje imaju neku zajedničku karakteristiku
- Osobe koje se nalaze na istom mestu zainteresovane za neki događaj
- Ljudi u izrazitoj interakciji (masa, gomila)
- Ljudi koji se zalažu za iste ciljeve a nisu na istom mestu (npr. ekološki pokreti)
- Velike grupe koje karakteriše osećaj zajedničke sudbine (nacija)

“Grupu čine dvoje ili više ljudi koji dele neki pojam o sebi kao pripadnicima iste socijalne jedinice”

FUNKCIJE GRUPA

- *Zašto se ljudi udružuju u grupe?*

- Grupe nam pomažu da opstanemo, daju nam brojne pogodnosti
- Grupe postaju deo našeg **identiteta**, pomažu nam da definišemo ko smo
- Grupe uspostavljaju **socijalne norme i pravila** prihvatljivog ponašanja, kao i **socijalne uloge** pojedinih članova u grupi

STUKTURA GRUPE

Važni aspekti strukture grupe (odlike grupe) su:

- Veličina grupe
- Homogenost grupe
- Socijalne norme
- Socijalne uloge
- Grupna kohezija

VELIČINA GRUPE

- Grupe delimo na male i velike
  - Mala grupa - dvoje ili više ljudi koji su u **međusobnoj interakciji** i **zavise jedni od drugih**, odnosno koji zbog svojih **zajedničkih ciljeva** ili potreba utiču jedni na druge
  - Velika grupa – ne mora da postoji neposredna interakcija svih članova grupe, ali mora da postoji neki zajednički identitet (osećaj pripadnosti istoj socijalnoj jedinici tj. grupi)

SOCIJALNE NORME

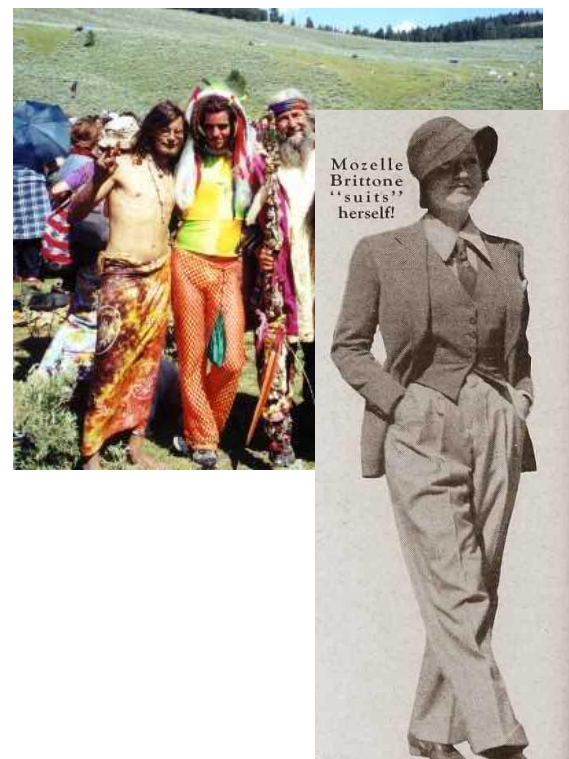
- Kršenje normi grupe vodi izbegavanju ili drugoj vrsti sankcionisanja od strane ostalih članova, a u ekstremnim slučajevima do isključenja iz grupe

SOCIJALNE ULOGE

- Norme se odnose na sve članove grupe, a **socijalne uloge** su **pravila ponašanja** koja se odnose na one članove grupe koji se nalaze na tom položaju (npr. otac i sin)
- Dok se članovi grupe ponašaju u skladu sa definisanim ulogama, svi članovi grupe su zadovoljni
- *Odstupanje od socijalnih uloga (npr. rodni)*
  - Žene menadžeri, muškarci medicinske sestre, muškarci plesači, žene rudari..
- *Kako se menjaju socijalne uloge?*
  - Tako što veći broj ljudi počne da ih krši, pa to postepeno postaje prihvaćeno.

HOMOGENOST GRUPE

- Homogenost se odnosi na sličnost članova jedne grupe
- **Postoje dva uzroka homogenosti:**
  - Privlače se i zajedno formiraju grupe osobe koje su međusobno slične
  - Sama pripradnost grupi podstiče sličnost članova (usvajaju se zajednički stavovi, norme...)

GRUPNA KOHEZIJA

- stepen u kom članovi grupe privlače jedni druge, sviđaju se jedni drugima, stepen u kom su motivisani da ostanu članovi grupe
- Što je kohezija grupe veća, članovi će više učestvovati u grupnim aktivnostima, pokušavati da privuku nove članove...
- *Kako se može povećati kohezija grupe?*
  - nošenjem grupnih obeležja (povećavanjem homogenosti)
  - spoljašnjom pretnjom
  - takmičenjem sa drugom grupom
  - provođenjem zajedničkog vremena
  - postizanjem uspeha
  - postavljanjem zajedničkog cilja
  - težina pristupanja grupi (elitna grupa)
  - nagrađivanjem cele grupe umesto samo pojedinca...

GRUPNO DONOŠENJE ODLUKA

**TOUGH
DECISIONS
AHEAD**

Da li su dve glave
uvek pametnije od
jedne?

- ako se ljudi međusobno podstiču da iznose kritike i primedbe
- ako se oslanjaju na osobu koja ima najviše iskustva

GRUPNO DONOŠENJE ODLUKA

Grupna zaslepljenost (Irving Dženis):

- pojava da **grupna kohezija** pod određenim okolnostima sprečava jasno razmišljanje i uspešno donošenje odluka;
- vrsta mišljenja kod kog je održavanje grupne kohezije i solidarnosti važnije od realističnog razmatranja činjenica;
- fenomen koji se ogleda u tome da ljudi nastoje da se konformiraju grupnim odlukama da ne bi bili „otpadnici“, koja za posledicu ima greške u donošenju odluka

GRUPNO DONOŠENJE ODLUKA

- *Kako izbeći grupnu zaslepljenost?*
  - **Nepriistrasnost i objektivnost vođe** – da vođa ne iznosi svoje stanovište i očekivanja, ne usmerava grupu
  - **Traženje mišljenja izvan grupe** (od osoba koje nisu motivisane održavanjem grupne kohezije)
  - **Stvaranje podgrupa** koje će prvo raditi odvojeno, a tek posle svi zajedno
  - **Anonimno** traženje mišljenja (da bi se izbegao strah od cenzure konformiranja)

"All those in favour say 'Aye'."

"Aye."

"Aye."

"Aye."

"Aye."

"Aye."

UTICAJ PRISUSTVA DRUGIH NA PONAŠANJE POJEDINCA

- **DEINDIVIDUACIJA** - slabljenje uobičajenih ograničenja u ponašanju kada se osoba nalazi u mnoštvu, što podstiče impulsivne i nasilne postupke
- Deindividuacijom se mogu objasniti agresivni ispadi masa, divljanje navijača, linč pojedinaca ili grupa, situacije kada ljudi “uzmu zakon u svoje ruke”...
- Što je broj osoba koje se nalazi u gomili veći, to je stepen deindividuacije veći
- **OBJAŠNJENJA deindividuacije:**
  - Smanjuje se **odgovornost** za sopstvene postupke, jer je manja verovatnoća da će bilo ko biti izdvojen i okrivljen; osoba se oseća **anonimno**
  - Pojačava se **pokoravanje novim grupnim normama**

UTICAJ PRISUSTVA DRUGIH LJUDI NA POJEDINCA

SOCIJALNA FACILITACIJA

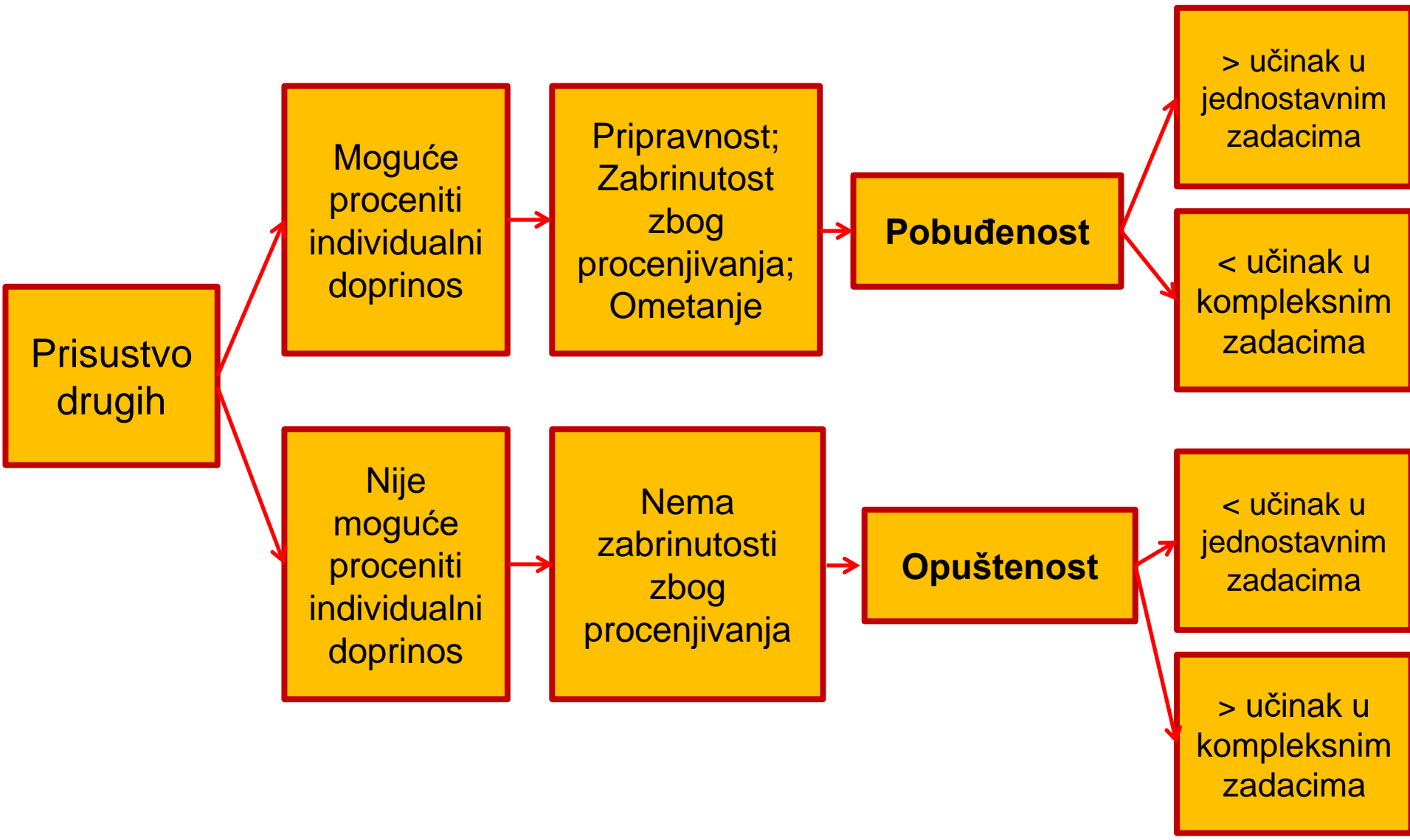
- Pojava da prisustvo drugih ljudi deluju na nas **pobuđujuće** u situacijama kada **je moguće proceniti** individualni učinak
- **Bitni faktori koji utiču na pojavu socijalne facilitacije**
  - Javlja se SAMO kada je moguće proceniti (pojedinačni) učinak
  - Vrsta zadatka:
    - Kada je u pitanju **jednostavan** zadatak, povećava se učinak
    - Kad su u pitanju **kompleksniji** zadaci, smanjuje se učinak tj. socijalna facilitacija deluje tako da smanjuje produktivnost
- **OBJAŠNJENJA fenomena socijalne facilitacije**
  - Prisustvo drugih **povećava fiziološku pobuđenost** zato što smo stalno pripravnici, iščekujemo šta će drugi da urade
  - Zabrinuti smo zbog **načina na koji će nas drugi proceniti**, pa zabrinutost izaziva pobuđenost
  - Prisustvo drugih na **nas deluje ometajuće**, jer dovodi do **podeljene pažnje** (objašnjava samo smanjeni učinak)

SOCIJALNO ZABUŠAVANJE

- pojava da prisustvo drugih na nas deluje **opuštajuće** onda kada **nije moguće proceniti** individualni učinak pojedinca u grupi
- **Bitni faktori koji utiču na pojavu socijalnog zabušavanja**
  - Javlja se kada **nije moguće** proceniti (pojedinačni) učinak
  - Vrsta zadatka:
    - osoba postiže slabiji učinak u **jednostavnim** zadacima,
    - a bolji u **kompleksnim** zadacima
- **OBJAŠNJENJE fenomena socijalnog zabušavanja**
  - **Manje smo zabrinuti** zbog procene drugih, pa manje dajemo sve od sebe
  - U ovakvim situacijama mi se sjedinjujemo sa grupom (gubimo se u mnoštvu) i postajemo manje primetni nego kad smo sami, zbog čega postajemo opušteniji

SOCIJALNA FACILITACIJA ILI ZABUŠAVANJE?

GRUPNA POLARIZACIJA

*Da li **rizičnije** odluke donose pojedinci ili grupe?*

- Grupna polarizacija je sklonost grupa da donose odluke koje su **ekstremnije** od početnih stavova članova.
- Grupe obično donose odluke koje su ekstremnije, **ALI u onom smeru u kom se kreću početna stanovišta pojedinaca!**
- To može biti pomak u smeru rizičnosti, ali može biti i pomak u smeru većeg opreza! Dakle, grupe ne donose NUŽNO RIZIČNIJE odluke!

GRUPNA POLARIZACIJA

- **Objašnjenja:**
  - *Uverljivi argumenti*
    - svaki član grupe donosi skup uverljivih argumenata koje drugi možda nisu razmotrili
  - *Socijalno poređenje*
    - ljudi prilikom rasprave o određenom pitanju porede svoje stavove sa stavovima grupe. Da bi se dopali drugima, oni zauzimaju stanovište slično stanovištu grupe (pokazuju da podržavaju vrednosti grupe), ali malo ekstremnije.

SOCIOMETRIJSKI TEST

- JAKOB MORENO-

IZGLED

Formalni kriterijum:

- Koga biste birali da bude predsednik razreda?
- Koga nikada ne biste birali da bude predsednik razreda?

Neformalni kriterijum:

- Sa kim biste najradije sedeli u klupi?
- Sa kim nikada ne biste sedeli u klupi?

USLOVI PRIMENE

- **Jasno definisana grupa**
- **Relativno mala (da se svi poznaju)**
- **Postoji neko vreme**

POKAZATELJI STRUKTURE

INDIVIDUALNI

indeks prihvatanja – $IP = \Sigma + / (N-1)$

indeks odbijanja – $IO = \Sigma - / (N-1)$

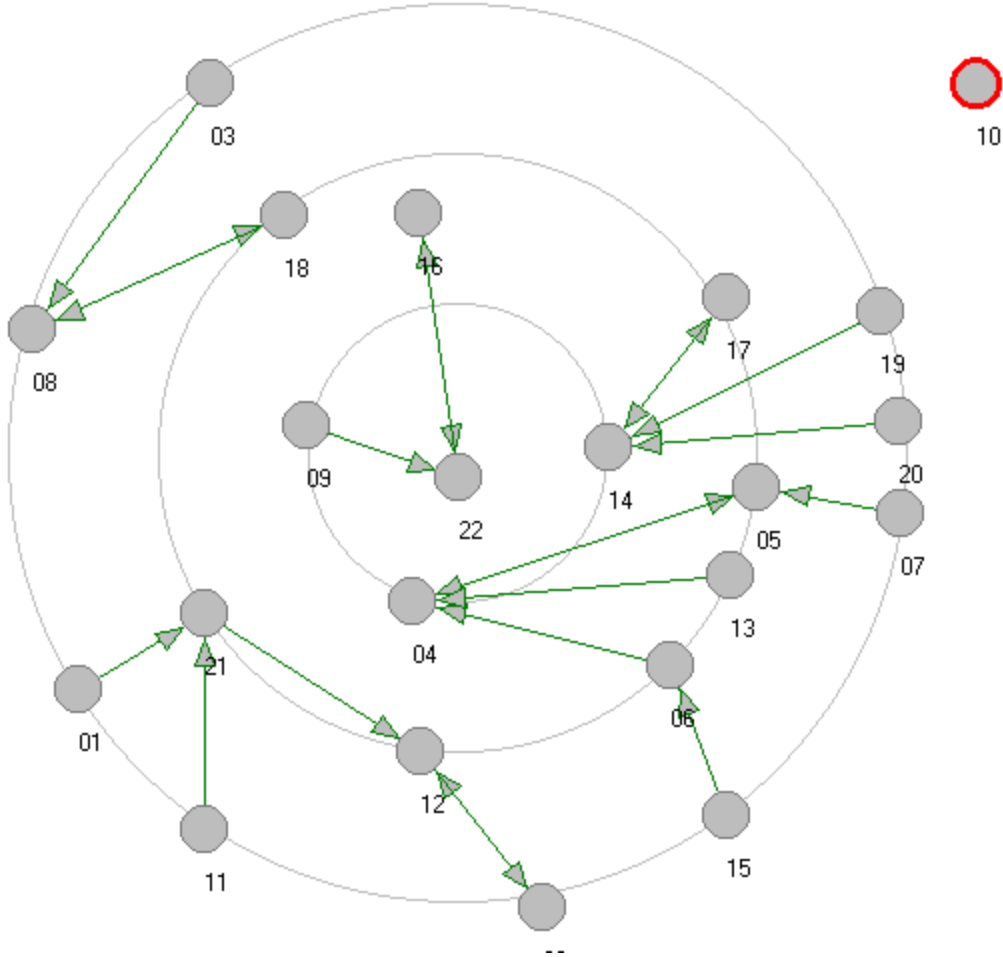
indeks sociometrijskog statusa – $ISS = IP - IO$

**N JE UVEK BROJ
UČESNIKA U TESTU A
NE BROJ LJUDI U
GRUPI!**

SOCIOGRAM (GRAFIČKA ANALIZA)

- grafički prikaz podataka (pokazatelja) iz sociometrijske matrice
- ne postoji određena forma grafičkog prikaza (npr. dečaci $\square$, devojčice $\bigcirc$, pozitivni izbori $\rightarrow$, negativni izbori $- - - >$)
- učenike označavamo rednim brojem
- prikaz u koncentričnim krugovima
- vidljiv je položaj svakog pojedinca u grupi i celovita struktura socijalnih odnosa u grupi

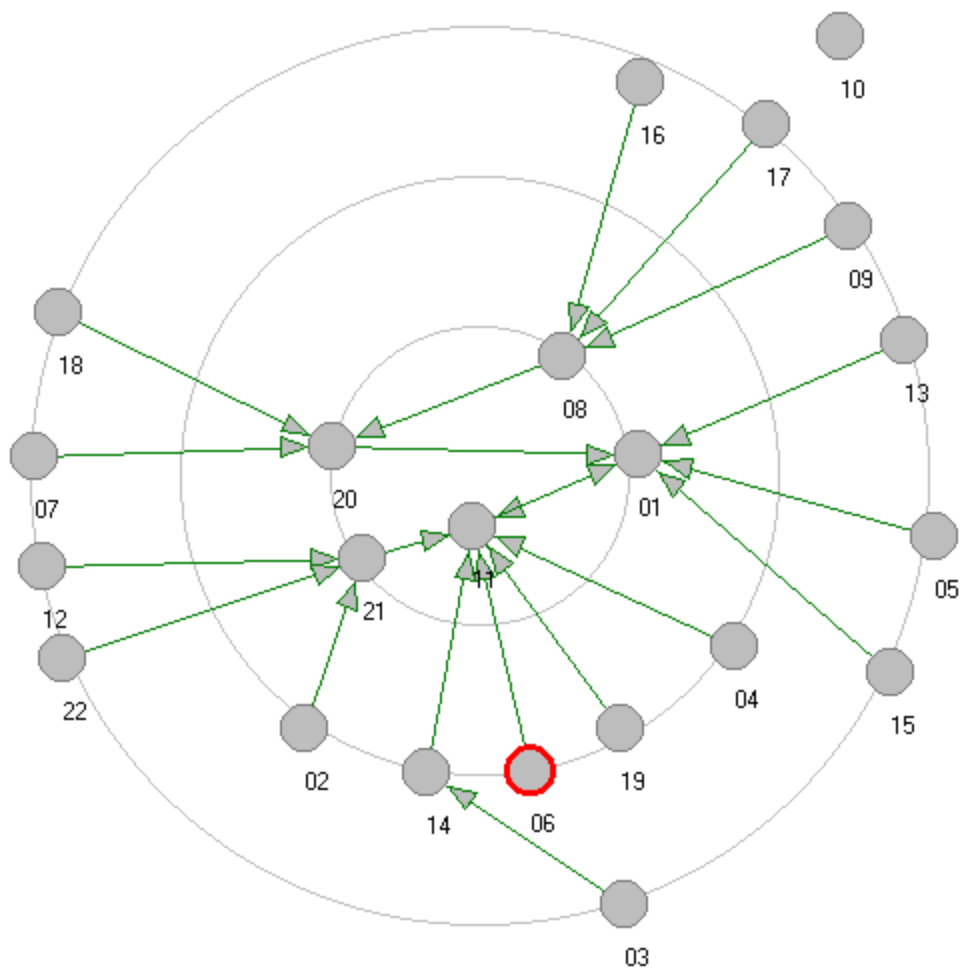
A01

Svetla zvezda – neformalni kriterijum

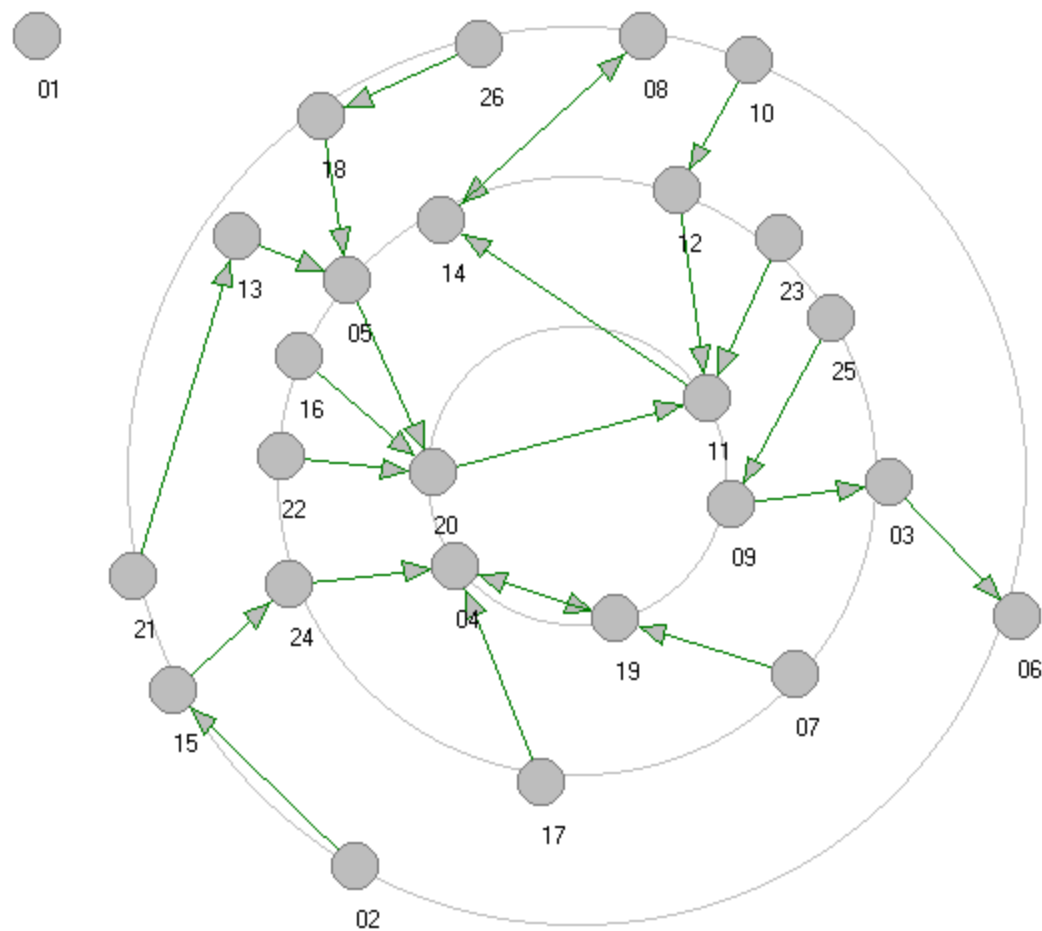

A01

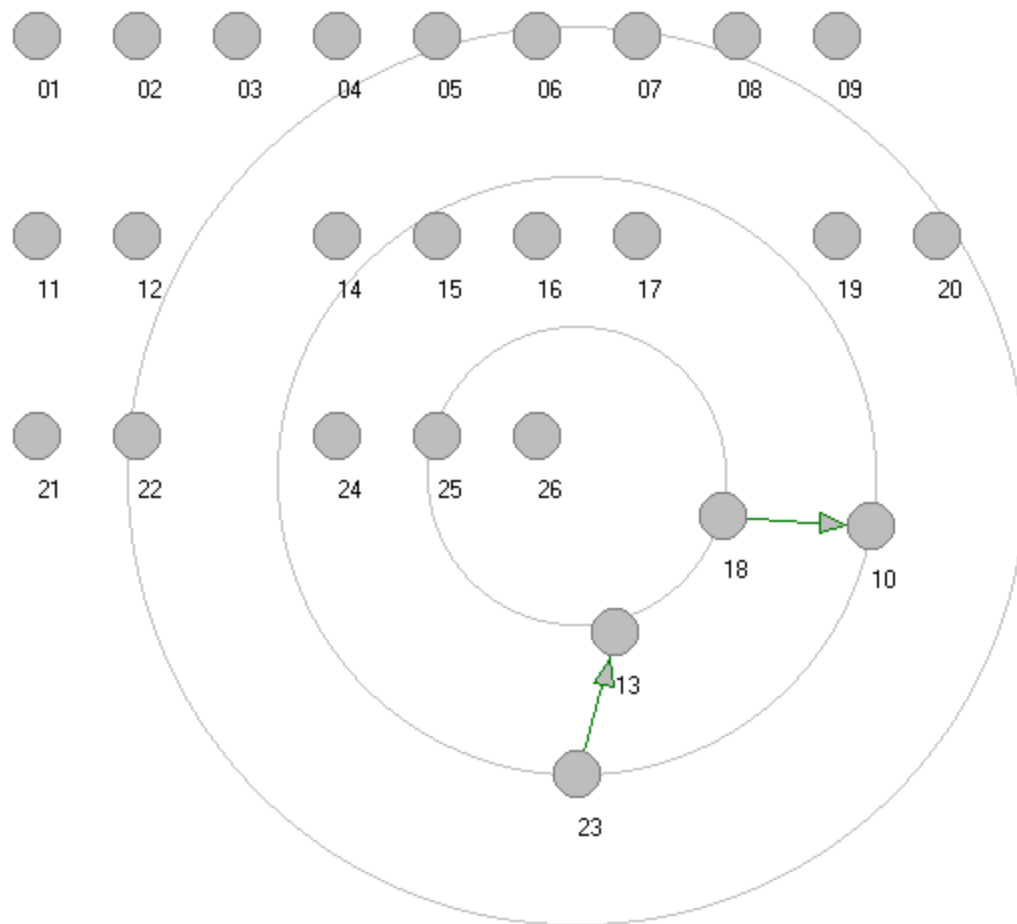
Tamna zvezda –
neformalni kriterijum

A04

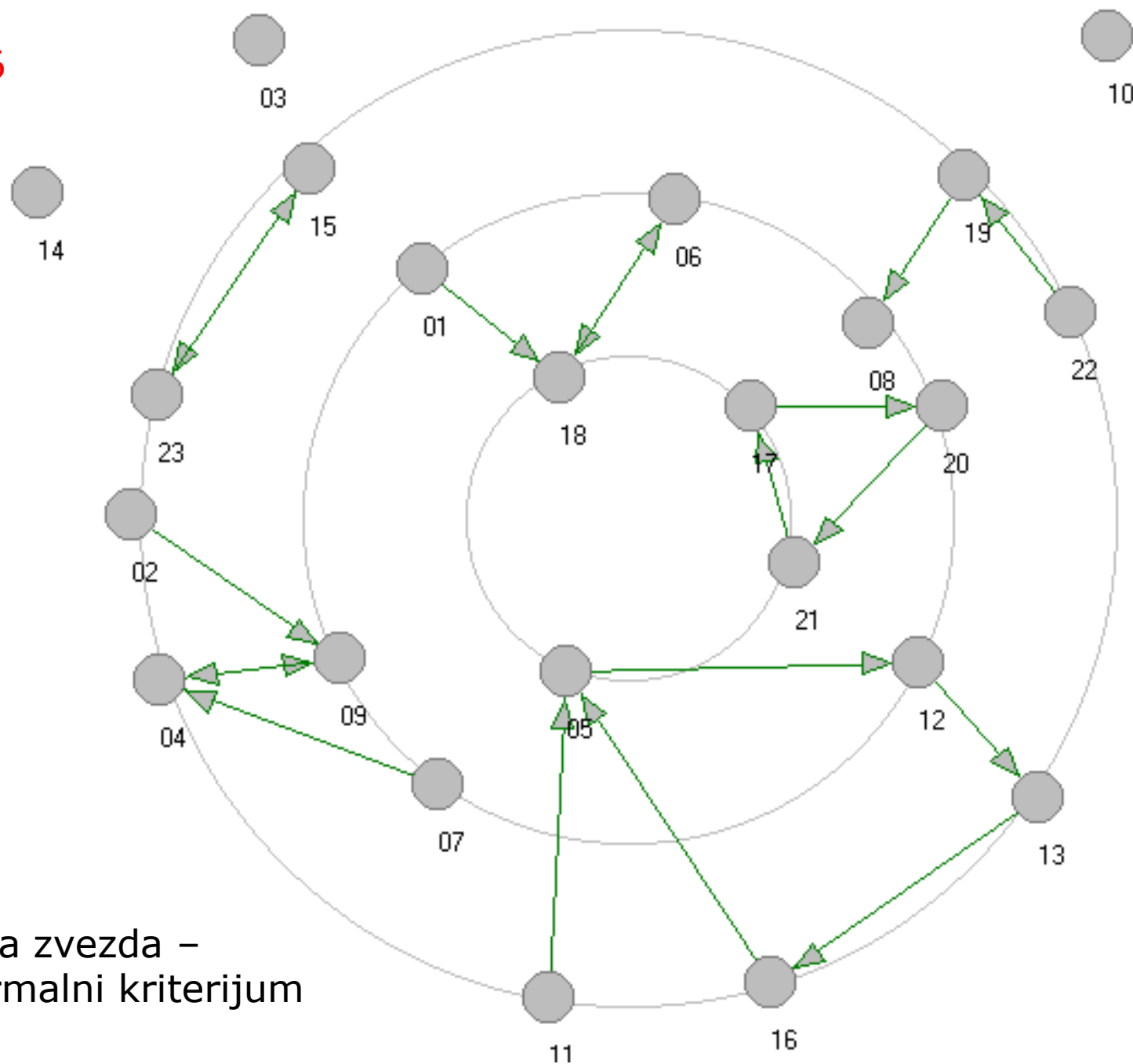
Svetla zvezda –
neformalni kriterijum

A04

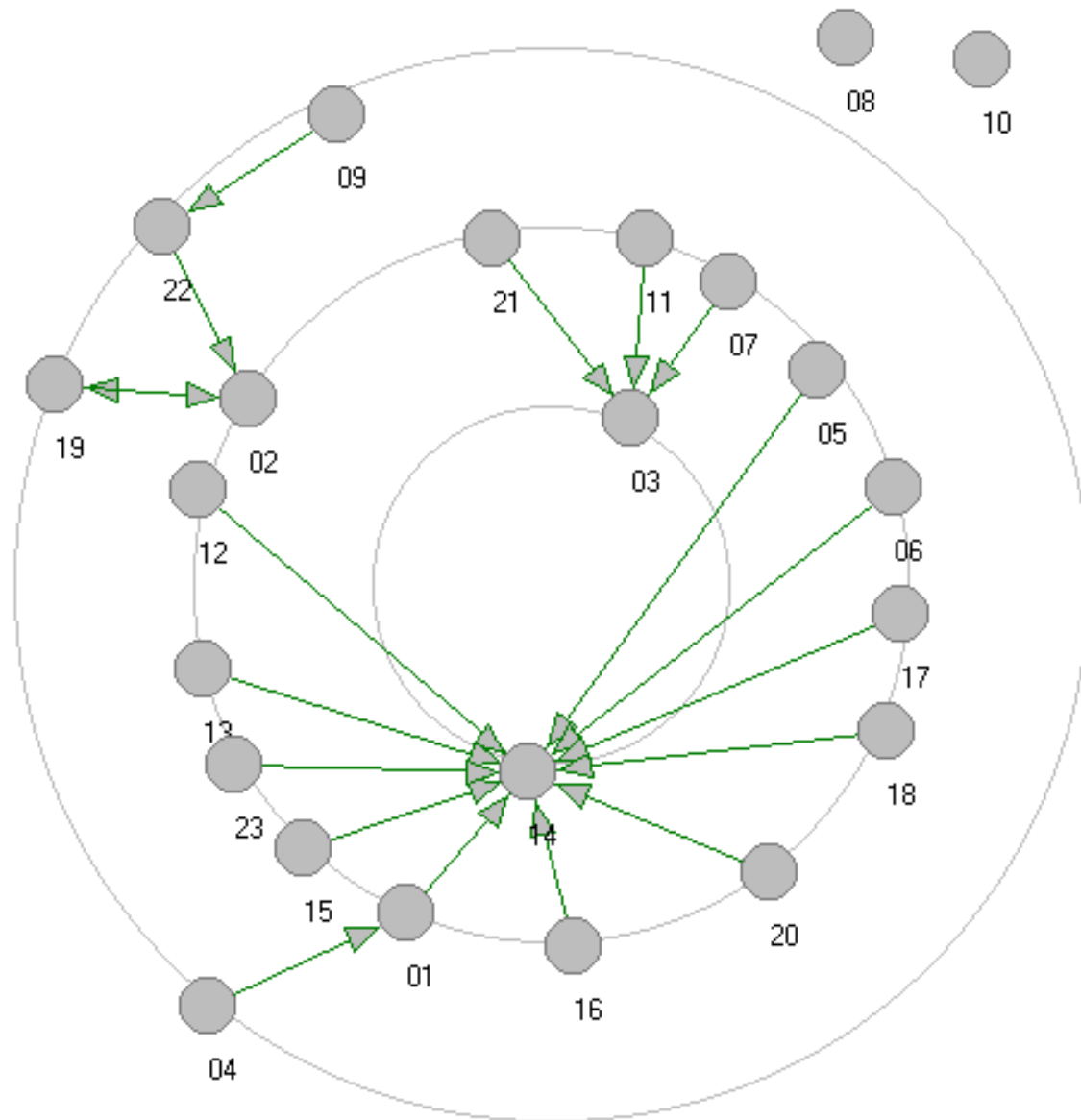
Tamna zvezda –
neformalni kriterijum

A06

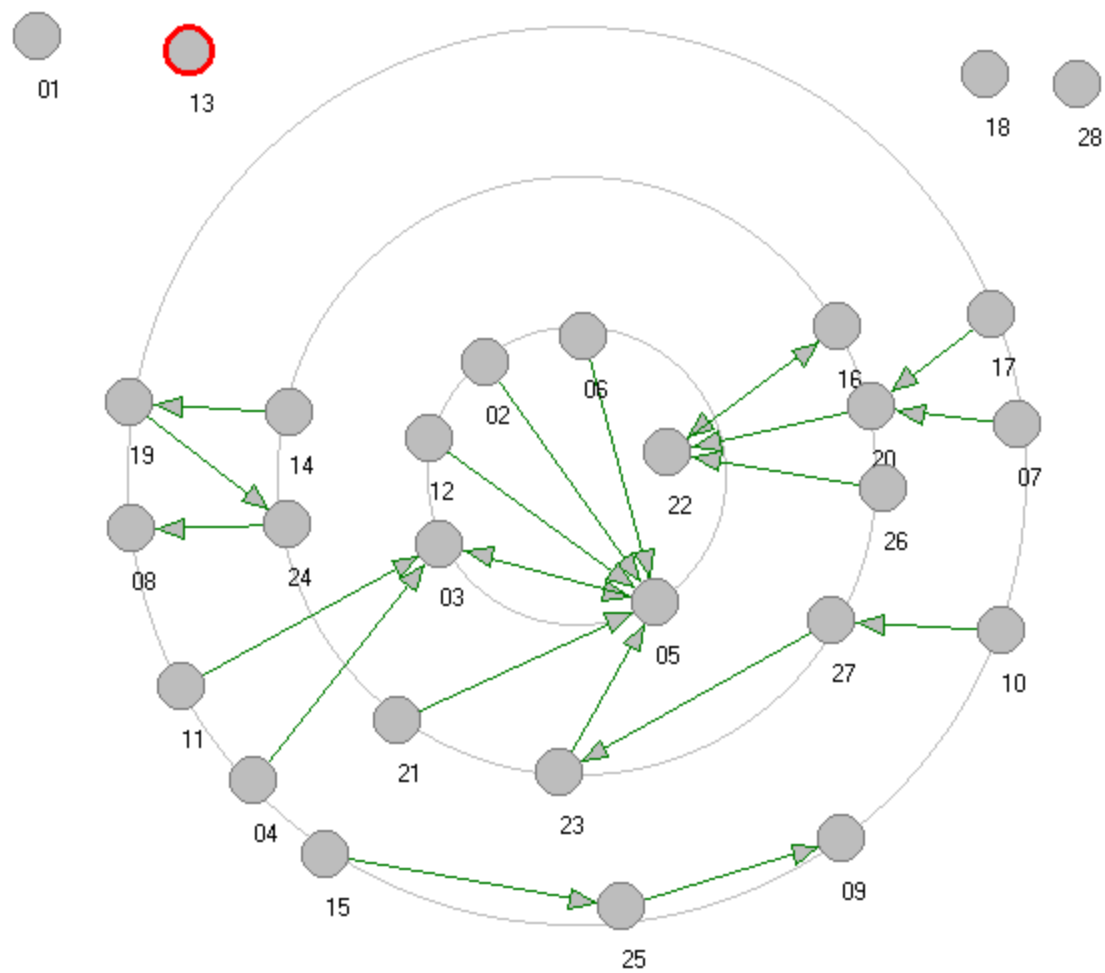
Svetla zvezda –
neformalni kriterijum

A06

Tamna zvezda – neformalni kriterijum

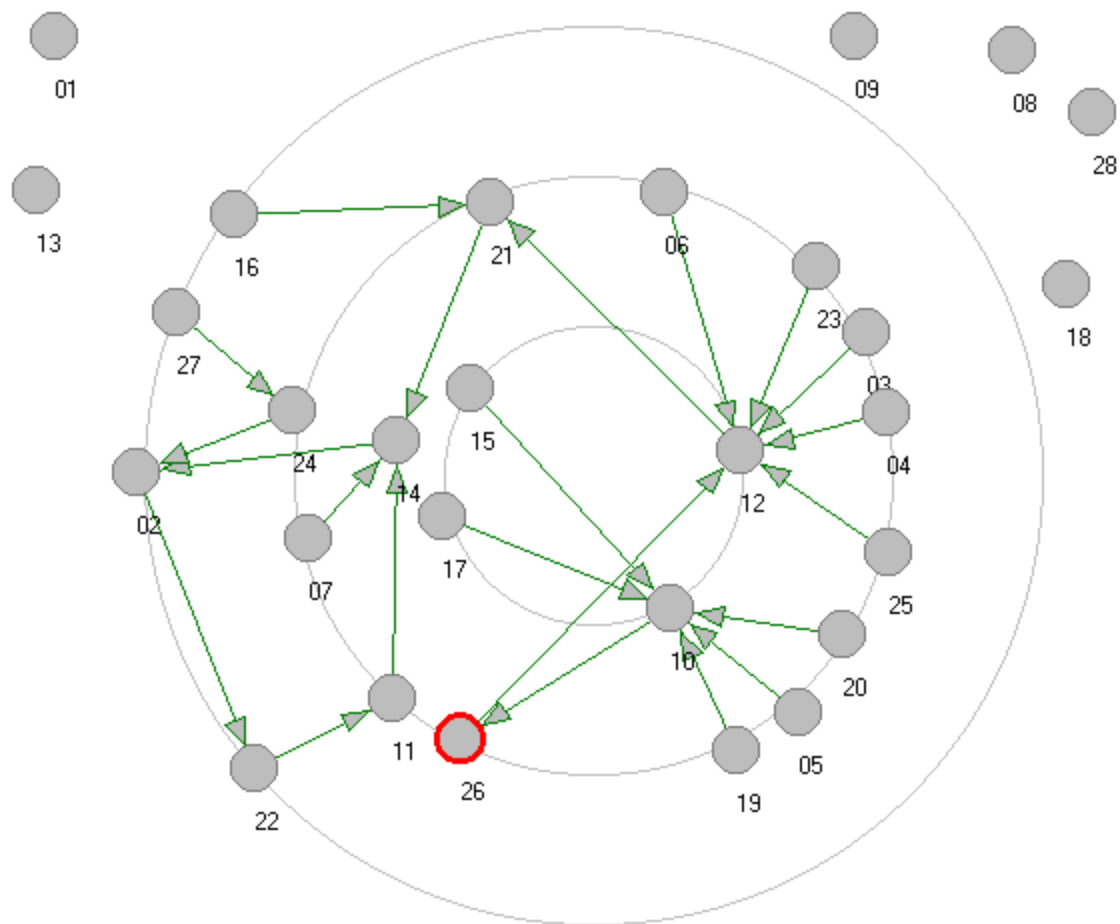
C01

Svetla zvezda –
neformalni kriterijum

C01

Tamna zvezda –
neformalni kriterijum